

1 Revisjonsrapport Statnett

1.1 Om tilsynet

Reguleringsmyndigheten for energi i NVE (RME) har gjennomført skriftlig tilsyn av Statnett SF. Tilsynet ble varslet i brev av 16. mai 2024. Et oppstartsmøte med Statnett ble avholdt 7. juni 2024.

RME har i dette tilsynet fokusert på Statnetts håndtering av tilknytningssaker etter mottak og plassering i kø for tilknytning, inkludert praktisering av bestemmelsene om anleggsbidrag og planlegging og gjennomføring av tiltak som er nødvendig for at kundene kan knyttes til nettet.

For at retten til tilknytning skal være reell for nettkundene må det være fremdrift i sakene. Lang tid fra kunden etterspør kapasitet og til kunden gis tilknytning kan innebære økonomisk tap for kunden og i ytterste konsekvens medføre at prosjekter ikke blir gjennomført. RME mener det er viktig å følge opp at uavklart nettilgang mange år frem i tid ikke forblir et varig usikkerhetsmoment for aktører som etterspør nettilknytning.

Siden 2018 har RME, og NVE, gjennomført flere tilsyn med Statnett sin etterlevelse av tilknytningsplikten.¹ Det har i perioden frem til nå vært en kraftig økning i etterspørsel etter kapasitet og antall tilknytningsforespørsler.

Som eier av transmisjonsnettet har Statnett en spesielt viktig rolle i å tilrettelegge for tilknytninger. En del større produksjons- og uttakskunder er direkte tilknyttet transmisjonsnettet. I tillegg vil kunder som tilknyttes i underliggende nett kunne utløse behov for tiltak i transmisjonsnettet. Et sentralt formål med tilsynet er å sikre at hensynet til disse aktørene er ivaretatt. Knapphet på kapasitet i store deler av landet som følge av begrensninger i transmisjonsnettet har vært et tungtveiende hensyn bak dette tilsynet for RME.

1.2 Informasjonskilder for tilsynet

RME mottok 28. juni 2024 følgende informasjon fra Statnett:

- Generell informasjon om Statnett sine rutiner for fastsettelse av anleggsbidrag og utredningskostnader, liste over inngåtte avtaler om betaling for nettutredninger og anleggsbidrag, kopi av avtaler om anleggsbidrag og beskrivelse av Statnett sine kriterier for å vurdere driftsmessig forsvarlighet.
- Oversikt over pågående og planlagte nettiltak i område Midt, i det videre omtalt som «vedlegg 6»
- Oversikt over alle pågående tilknytningssaker i område Midt og tilknytningssaker i område Midt som er ferdigstilt siden 1. januar 2022, samt tilknytningssakenes tilhørende nødvendige nettiltak. I det videre omtalt som «vedlegg 5.2»

RME har videre i brev av 23. januar 2025 mottatt saks spesifikk korrespondanse mellom Statnett og fire ulike aktører i til sammen åtte tilknytningssaker.

¹ Revisjonsrapport fra tilsyn med Statnett i 2018 ([201800786-4](#)), 2020 ([202001013-2](#)) og 2023 ([202211820-10](#)).

RME har i tillegg basert oss på offentlig tilgjengelige kilder, herunder Statnett sine områdeplaner, konseptvalgutredninger, meldinger, konsesjonssøknader mm. Der hvor offentlig tilgjengelige kilder er benyttet som dokumentasjon, er det vist til med fotnote.

1.3 Regelverk til grunn for tilsynet

RME sin hjemmel til å gjennomføre tilsyn følger av energiloven § 10-1 første ledd, jf. forskrift om nettregulering og energimarkedet § 8-1 og forskrift for omsetningskonsesjonærer § 18-1.

Tilsynet tar utgangspunkt i følgende forskrifter:

- Forskrift om nettregulering og energimarkedet², kapittel 3 og 4.
- Forskrift for omsetningskonsesjonærer³, del 5.

RME vil for ordens skyld bemerke at det med virkning fra 1. februar 2025 er gjennomført enkelte endringer i våre forskrifter som blant annet medfører en endring av navnet til forskrift om kontroll av nettvirksomhet, som nå heter «forskrift om tariffer og rapporteringsplikt for omsetningskonsesjonærer (forskrift for omsetningskonsesjonærer)». Endringen medfører ingen endring av regelverket som er relevant for tilsynet. RME vil i det videre bruke det nye navnet på forskriften.

1.4 Generelle kommentarer

RME har i tidligere tilsyn hatt fokus på Statnett sine rutiner for mottak av saker, kommunikasjon med kunder og tildeling av kapasitet. RME registrerer i dette tilsynet en klar forbedring på disse punktene, og oppfatter at Statnett har god kontroll på innkomne saker og jevnt over gode rutiner og systemer for dialog og oppfølging av direktekunder og underliggende nettselskap.

Vi bemerker også at Statnett i desember 2023 endret sin praksis for vanlig forbruk til å gjelde forbruk opp til 5 MW og inntil 20 GWh årlig uttak. Dette har gitt raskere nettilknytning for vanlig forbruk, som ellers kunne måttet vente i flere år.

For kunder med større effektuttak enn 5 MW er RMEs vurdering imidlertid at Statnett i for liten grad planlegger for å imøtekomme dagens modne etterspørsel, og at kunder i kapasitetskø som en konsekvens av dette får for lite informasjon om når de kan forvente å få nettilknytning.

RMEs vurdering er at Statnett har gode skriftlige rutiner for håndtering av plikten til å ta betalt for nettutredninger og for å fastsette og kreve inn anleggsbidrag. Basert på informasjonen i tilsynet er imidlertid vår vurdering at Statnett i praksis i liten grad følger opp disse rutinene.

2 Funn i tilsynet

- Tre (3) avvik
- Én (1) anmerkning

² [Forskrift om nettregulering og energimarkedet \(NEM\) av 24. oktober 2019 nr. 1413](#)

³ [Forskrift om tariffer og rapporteringsplikt for omsetningskonsesjonærer av 11. mars 1999 nr. 302](#)

Avvik er brudd på krav i regelverk, tillatelser og andre vedtak gitt i eller i medhold av energilovgivningen og annen lovgivning RME forvalter.

Anmerkning er en påpekning av forhold med forbedringsmulighet eller et forhold som bør vurderes nærmere av virksomheten, men som ikke er brudd på gitte krav.

2.1 Beskrivelse av funn

2.1.1 Funn 1. Statnett har ikke konkrete planer for kapasitetsøkninger som imøtekommer dagens etterspørsel etter kapasitet

2.1.1.1 Regel: NEM § 3-2 fjerde ledd

Tilknytningsplikten omfatter om nødvendig en plikt til å planlegge, søke konsesjon for og investere i nye nettanlegg uten ugrunnet opphold. Konsesjonæren plikter å legge frem en forsvarlig og veiledende tidsplan for nettilknytningen. Departementet kan i ekstraordinære tilfeller gi dispensasjon jf. energiloven § 3-4 annet ledd, fra tilknytnings- og investeringsplikten for uttakskunder. [vår understreking]

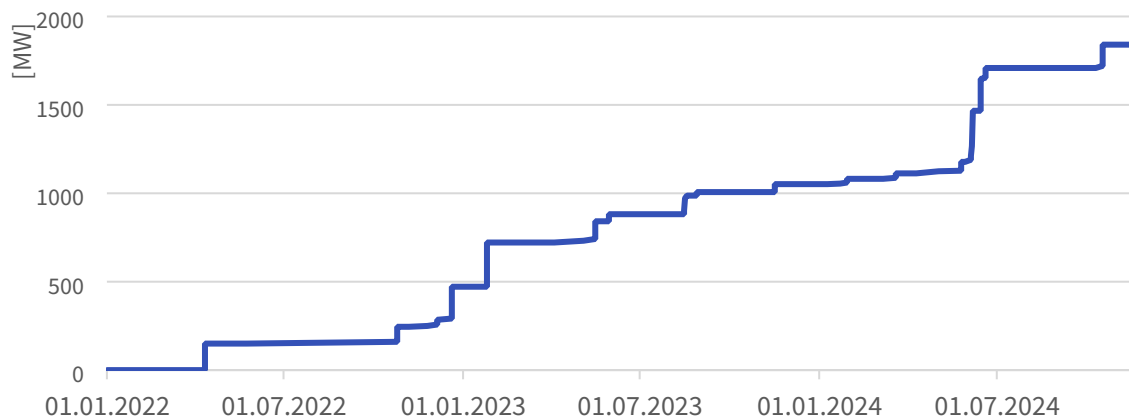
2.1.1.2 Avviket

Statnett legger ikke planer for kapasitetsøkning som imøtekommer dagens etterspørsel etter kapasitet uten ugrunnet opphold.

2.1.1.3 Dokumentasjon

Statnett har i vedlegg 5.1 gitt veiledning til oversikt over tilknytningssaker og tilhørende nettprosjekt. Statnett opplyser der å ha vurdert det som driftsmessig forsvarlig å tilknytte 2100 MW nytt uttak i NO3. Ca. 1450 MW er reservert til nytt, større uttak, mens 650 MW er reservert til økning i vanlig forbruk kommende ti år.

Statnett skriver videre at siden etterspørselen etter nettkapasitet til nytt forbruk er langt større enn det som anses driftsmessig forsvarlig å reservere i NO3, er det etablert en kapasitetskø for prisområdet. Statnett skriver at det per juni 2024 står omtrent 40 prosjekter i kø som forespør kapasitet til industri eller større næringsvirksomhet, med et samlet effektbehov på ca. 1600 MW. Fra Statnett sine nettsider fremgår det at kapasitetskøen i NO3 per april 2025 er 1846 MW fordelt på 41 aktører. Figur 1 viser utviklingen i kapasitetskø i NO3.

Figur 1: Utvikling i kapasitetskø i NO3.⁴ Grafen viser akkumulert etterspørsel (uttak) etter tilknytning med dato for forespørsel på førsteaksen og kapasitet i MW på andreaksen. Uttrekk av data gjort av RME i april 2025.

Det fremgår av korrespondanse i tilsendte saker at Statnett gjør en årlig gjennomgang av saker og kapasitetskø i NO3. Til nettselskap i NO3 skriver Statnett i epost av 17. desember 2024 følgende:

«Generelt sett er det lite bevegelse i reservasjonene. Ca. 50 MW reservert kapasitet er trukket, og noe er trukket fra kapasitetskøen. Samtidig har mange nye prosjekter kommet til i køen i løpet av året, slik at kapasitetskøen har økt fra 1300 MW i desember 2023 til ca. 2000 MW i desember 2024.»

Kundene er plassert i kapasitetskø som følge av begrenset overføringskapasitet inn til NO3. Statnett skriver i vedlegg 5.1 at kunder som bestiller kapasitet til prosjekter i NO3 må forvente å stå i kapasitetskø inntil (1) det blir økt kapasitet i NO3, (2) reservert kapasitet trekkes tilbake på grunn av manglende fremdrift hos andre prosjekter, (3) Statnett identifiserer løsninger med mer forbruk på særlige vilkår eller (4) ny og stabil produksjon planlegges og startes opp.

For å øke overføringskapasiteten til NO3 har Statnett identifisert spenningsoppgradering i Gudbrandsdalen og SVC i Ålfoten som relevante tiltak. Det fremgår av vedlegg 5.1 at spenningsoppgradering av Gudbrandsdalen består av en rekke stasjons- og ledningsprosjekter. Statnett skriver at spenningsoppgradering av Gudbrandsdalen er planlagt ferdig 2030-2035. Statnett skriver videre at det vil gi vesentlig økt overføringskapasitet, men at de p.t. ikke har anslag på hvor mye kapasiteten vil øke.

Statnett omtaler i områdeplan Midt ytterligere behov og mulige tiltak. Statnett skriver at mye tyder på at det vil oppstå behov for ytterligere økning av utvekslingskapasiteten mot tilgrensende områder.

Som underlag for tilsynet har RME bedt Statnett svare på om nåværende planer vil være tilstrekkelig til å imøtekomme dagens etterspørsel. Til dette svarer Statnett at det er usikkert på grunn av en rekke forhold. Statnett skriver også at:

«[Statnetts] vurdering er at det ikke er samfunnsmessig rasjonelt å planlegge for nettiltak som matcher alle modne forbruksplaner. Det at et prosjekt er modent nok til å stå i kapasitetskø betyr ikke at det vil realiseres uavhengig av kraftprisforventning.»

⁴ Tallgrunnlag for figuren er Statnetts statistikk over tilknytningssaker. Uttrekk er gjort av RME i april 2025.

Videre fremgår det i skriftlig korrespondanse mellom kunde som venter på tilknytning og Statnett:

«[...] Vi kan imidlertid ikke se at det noe sted er angitt hvor mye kapasiteten vil øke med, og dermed hvor mange flere MW eller prosjekter det vil være mulig å knytte til i NO3». [vår understreking] (utdrag fra epostkorrespondanse 9. februar 2024)

Statnetts svar:

«Når og hvor mange flere MW som vil være mulig å knytte til i NO3 avhenger både av i hvilken grad reservert kapasitet (totalt ca. 1400 MW) realiseres, faktisk utvikling i eksisterende og vanlig forbruk, i hvilken grad det kommer ny produksjon, samt nettiltakene som Statnett har nevnt. Utviklingen av teknologi, fremtidig risikotilnærming, samt Statnett og de regionale nettselskaperes evne til å utnytte nettet enda bedre, vil også spille inn. På bakgrunn av dette er det svært vanskelig å skulle si noe om når og hvor mange MW som vil få plass, og p.t. er vi ikke i stand til dette. Men vi legger opp til årlige gjennomganger av reservasjoner, kø og DF-vurdering, og vil informere så godt vi kan om utviklingen slik at aktørene kan danne seg et best mulig bilde av mulighetene som finnes.» [vår understreking] (utdrag fra epostkorrespondanse 14. mars 2024)

2.1.1.4 RMEs vurdering

Basert på den dokumentasjonen vi har blitt forelagt i forbindelse med dette tilsynet er det RMEs vurdering at Statnett bryter tilknytningsplikten oppstilt i NEM § 3-2 fjerde ledd første punktum.

Hvis det er vurdert at det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning, gir tilknytningsplikten en konsesjonær (her Statnett) reelt sett to alternativer; uten ugrunnet opphold å (1) planlegge, søke konsesjon for og investere i nye nettanlegg, eller (2) søke om dispensasjon fra tilknytningsplikten. Dersom Statnett søker om dispensasjon fra tilknytningsplikten, er det NVE (for produksjon) og Energidepartementet (for forbruk) som vurderer hvorvidt dispensasjon skal gis. Hvis det ikke søkes om dispensasjon, må det etter forskriftens ordlyd startes arbeid med å planlegge nye nettanlegg. Statnett har ikke søkt om dispensasjon fra tilknytningsplikten for noen uttakskunder i NO3.

Alternativ (1) innebærer å planlegge, søke konsesjon for og investere uten ugrunnet opphold. Hva det innebærer å *planlegge* er ikke utdypet nærmere i NEM eller i departementets høringsnotat fra da NEM ble foreslått,⁵ utover at plikten omtales som «*en plikt til å utrede og søke om nye konsesjoner dersom det er nødvendig å foreta konsesjonspliktige nettinvesteringer*» (vår understrekning). RME bemerker at tilknytningsplikten for forbruk gjaldt tilsvarende før vedtakelsen av NEM, men den var da regulert i energiloven § 3-4. Den senere oppsplittingen av energiloven § 3-4 til hhv. endret § 3-4 for forbruk og ny § 3-4 a for produksjon innebar ingen materielle endringer.⁶ Vi viser til forarbeidene til tidligere energiloven § 3-4 hvor departementet sier følgende om tilknytningsplikten for forbruk:⁷

«[...] Nettselskapene skal ha hovedansvaret for nettutviklingen, og skal bestemme om en tilknytning av forbruk krever oppgraderinger eller investeringer i nettet, og eventuelt hvilke nettløsninger som skal utredes, omsøkes og investeres i. Dette vil gjelde nødvendige nettanlegg fra tilknytningspunktet frem til og med sentralnettet for alle berørte nettselskap. Den samme plikten til å utrede, omsøke og eventuelt investere i nett vil også gjelde for forbruksøkninger som medfører behov for investeringer i nett.» (våre understrekninger)

⁵ Olje- og energidepartementets [høringsnotat](#) om tredje energimarkedspakke

⁶ [Prop. 5 L](#) (2017-2018) kapittel 3.2.5.2 på s. 34

⁷ [Ot.prp. nr. 62](#) (2008-2009) om lov om endringer i energiloven pkt. 4.1.2.2 første/andre spalte på s. 37.

På bakgrunn av dette, mener RME at begrepet «planlegge» etter NEM § 3-2 fjerde ledd skal forstås synonymt med begrepet «utrede», slik at plikten til å «planlegge [...] nye nettanlegg uten ugrunnet opphold» først og fremst er en utredningsplikt. RME viser til forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-5 første og tredje ledd som vi mener bygger på en slik forutsetning.

De innholdsmessige kravene til utredning av netttiltak er også regulert. RME viser bl.a. til forskrift om energiutredninger som følges opp av NVE. Etter RMEs syn må derfor plikten til å planlegge etter NEM § 3-2 fjerde ledd, sees i lys av plikter gitt i forskrift om energiutredninger som følges opp av NVE. RME kan ikke vurdere om Statnett oppfyller plikter gitt i forskrift om energiutredninger, eller andre krav som NVE oppstiller og fører kontroll med. Det RME derimot fører kontroll med, er om planleggingen av nye nettanlegg er gjort uten ugrunnet opphold. Det betyr at RME fører kontroll med om et nettselskap har er satt i gang planleggingen raskt nok, mens NVE fører kontroll med om planleggingen – eller utredningen – er god nok.

Vår vurdering er at det for den enkelte tilknytningsforespørsel som er plassert i kapasitetskø hos Statnett, ikke foreligger konkrete planer som skal sikre at tilknytning kan gjennomføres. Vi legger i vår vurdering til grunn at de kommuniserte tiltakene spenningsoppgradering i Gudbrandsdalen og SVC i Ålfoten ikke vil være tilstrekkelig til å imøtekomme kapasitetskøen. Vi viser til at Statnett ikke har gjort rede for hvor mye kapasitet pågående netttiltak vil gi og derfor heller ikke kan si hvor mange kunder som vil kunne få tilknytning med disse tiltakene. RMEs vurdering er at Statnett verken gjennom områdeplan Midt, gjennom NVEs innmeldingstjeneste Plannett eller i saksspesifikk korrespondanse RME har fått tilgang til i tilsynet har kommunisert konkrete planer for å imøtekomme kapasitetskøen.

Det er RME sin vurdering at det å varig ha kunder i kapasitetskø ikke oppfyller kravet i NEM om å starte arbeid med nye nettanlegg uten ugrunnet opphold dersom det ikke er igangsatt et prosjekt for å tilknytte disse. For å oppfylle utredningsplikten uten ugrunnet opphold må nettselskapet ha konkrete planer for å få tilknyttet kundene, noe Statnett ikke har dokumentert at de har for kundene som står i kapasitetskø.

Forventninger om økte kraftpriser kan i utgangspunktet ikke brukes som begrunnelse for ikke å planlegge nødvendige netttiltak eller gjøre andre tiltak for å imøtekomme bestillinger som oppfyller alle relevante krav for å reservere kapasitet. RME legger til grunn at aktørene selv er best egnet til å vurdere akseptabel kraftprisforventning for egne prosjekter.

Ved å planlegge for alle forespørsler om kapasitet som er vurdert modne, kan det være fare for at det brukes ressurser på å planlegge tiltak som ikke blir realisert på grunn av prosjekter av ulike årsaker faller fra og ikke ønsker tilknytning. På den annen side er det en betydelig kostnad for kundene som står i tilknytningskø å måtte vente på tilknytning som følge av at Statnett venter med å starte planlegging av nødvendige netttiltak. På bakgrunn av dette, og på grunn av de lange ledetidene for å utvide kapasiteten i transmisjonsnettet, mener RME at det vil kunne være rasjonelt å planlegge for nett som tar høyde for den den økende etterspørselen.

RME ser at det kan være krevende å anslå fremtidige kapasitetsforhold i transmisjonsnettet presist, og at et anslag vil avhenge av en rekke faktorer som Statnett ikke kan ha sikker viten om i dag. RME ser videre at det er reell usikkerhet knyttet til fremtidig utvikling i produksjon, uttak og nyetableringer, og at det ikke er en garanti for at prosjekter som i dag er vurdert som modne blir gjennomført.

Slik RME ser det vil en del av usikkerheten i kundeprosjektene også skyldes usikkerhet om fremtidig nettilgang. Å ikke planlegge for å imøtekomme dagens etterspørsel fordi etterspørselen er usikker, er etter RMEs syn ikke i tråd med forskriftens bestemmelser. Statnett er monopolist og enetilbyder av kapasitet i transmisjonsnettet, og RME mener derfor det er særlig viktig å sikre at

usikkerhet rundt nettilgang ikke blir en vesentlig faktor i at kundeprosjekter ikke realiseres. RME mener at uavklart nettilgang over ti år frem i tid kan være en så stor usikkerhetsfaktor at det i realiteten vil kunne utgjøre et brudd på tilknytningsplikten og plikten til å sørge for markedsadgang.

2.1.1.5 Pålegg

For å lukke avviket vurderer RME å gi følgende pålegg:

Statnett skal dokumentere overfor RME at de har startet utredning av konsepter som omfatter nødvendige tiltak for å gi tilstrekkelig kapasitet for å imøtekomme alle modne forespørsler i kapasitetskø i NO3. Aktuelle tiltak kan være både nettinvesteringer, og driftstiltak som revurdering av DF-kriterier, økt bruk av forbruksfleksibilitet m.m.

Vurderingene skal være dokumenterbare og gi anslag på hvor mye kapasitet tiltakene kan bidra med.

Frist for retting er 26. juni 2026.

2.1.2 Funn 2. Statnett legger ikke frem en forsvarlig og veiledende tidsplan for tilknytning

2.1.2.1 Regel: NEM § 3-2 fjerde ledd

Tilknytningsplikten omfatter om nødvendig en plikt til å planlegge, søke konsesjon for og investere i nye nettanlegg uten ugrunnet opphold. Konsesjonæren plikter å legge frem en forsvarlig og veiledende tidsplan for nettilknytningen. Departementet kan i ekstraordinære tilfeller gi dispensasjon jf. energiloven § 3-4 annet ledd, fra tilknytnings- og investeringsplikten for uttakskunder. [vår understrekning]

2.1.2.2 Avviket

Statnett legger ikke frem forsvarlige og veiledende tidsplaner for nettilknytningen for kunder i kapasitetskø.

2.1.2.3 Dokumentasjon

Det fremkommer ikke i noen av de sakene vi har fått oversendt i forbindelse med dette tilsynet at Statnett har lagt frem tidsplan for tilknytningene i korrespondanse med kunden.

I én av sakene etterspør kunden en tidsplan:

«Til slutt etterlyser vi en tydeligere plan fra Statnett for å kunne gi tilknytning til prosjektene som står i kapasitetskø. For [kunde] del utgjør det en stor usikkerhet for vår prosjektutvikling at Statnett ikke indikerer et tidspunkt for når tilknytning til nettet kan påregnes.»

Statnett skriver i epost:

«[...] Men vi legger opp til årlige gjennomganger av reservasjoner, kø og DF-vurdering, og vil informere så godt vi kan om utviklingen slik at aktørene kan danne seg et best mulig bilde av mulighetene som finnes.»

2.1.2.4 RMEs vurdering

Det er et krav etter NEM at konsesjonær (her Statnett) skal legge frem en forsvarlig og veiledende tidsplan for tilknytninger. Det fremgår ikke eksplisitt av NEM § 3-2 hvem plikten gjelder overfor,

men slik RME ser det gjelder den overfor nettselskapets kunder. For Statnetts tilfelle, betyr det at plikten gjelder overfor direkteilknyttede kunder og underliggende nettselskap som bestiller kapasitet på vegne av sine kunder.⁸ En «bestiller» etterspør en nettjeneste fra Statnett på vegne av sine kunder, og vil derfor være en kunde av Statnett. RME fremhever at den forpliktende fremdriftsplanen til Statnett er informasjon som de underliggende nettselskapene – som bestiller kapasitet i transmisjonsnettet på vegne av sine kunder – er avhengig av for å kunne gi sine kunder en forsvarlig og veiledende tidsplan for tilknytning. RME legger derfor til grunn at plikten Statnett har til å legge frem en forsvarlig og veiledende tidsplan gjelder overfor Statnetts direktekunder og underliggende nettselskap som bestiller kapasitet i transmisjonsnettet på vegne av sine kunder.

Det fremgår ikke av bestemmelsen hva en slik tidsplan må inneholde, utover at det skal være en «tidsplan for nettilknytningen» og den skal være «forsvarlig og veiledende». Etter sin ordlyd gir bestemmelsen anvisning på at tidsplanen må ha et konkret endepunkt, og at dette er tidspunkt for når kunden kan tilknyttes. Slik RME ser det, vil en tidsplan som ikke gir kunden et realistisk anslag på når kunden kan forvente å bli tilknyttet ikke være en «tidsplan for nettilknytningen». Videre gir bestemmelsen anvisning på at tidsplanen må være realistisk og ha et visst innhold, jf. at tidsplanen skal være «forsvarlig og veiledende». RME mener lovgivers presisering av at tidsplanen skal inneholde en plan for behandlingen av eventuell melding og for konsesjonssøknad for å være «forsvarlig og veiledende» understøtter dette.⁹ Vi understreker at formålet med tidsplanen er å gi kunden et realistisk bilde på når det vil bli driftsmessig forsvarlig å tilknytte kunden, slik at kunden kan tilpasse sine prosesser til når nettinvesteringene er ferdig.

På bakgrunn av dette legger RME til grunn at en tidsplan som minimum må gi et realistisk anslag på når det vil være driftsmessig forsvarlig å tilknytte kunden og – hvis tilknytningen er betinget av et konsesjonspålagt tiltak – når nettselskapet forventer å sende melding for det og når nettselskapet forventer å søke om anleggskonsesjon.

RME legger til grunn at faktisk tidspunkt for realisering av tiltak i transmisjonsnett vil være beheftet med usikkerhetsmomenter som er utenfor Statnett sin kontroll. Dette unntar etter RMEs syn ikke Statnett fra å fremlegge en tidsplan etter beste tilgjengelige informasjon, men der relevante usikkerhetsmomenter fremgår.

RME har forvaltningspraksis om hva plikten til å legge frem en forsvarlig tidsplan etter tilknytningsplikten innebærer.¹⁰ Alle steg i prosessen frem mot en tilknytning skal skje uten ugrunnet opphold,¹¹ noe som betyr at alle nødvendige aktiviteter på hvert steg i tilknytningsprosessen skal gjennomføres så snart som mulig. Plikten til å legge frem en forsvarlig og veiledende tidsplan er gjort til en del av tilknytningsplikten gjennom NEM § 3-2 og 3-3. I RMEs vedtak av 22. desember 2022 uttalte vi på s. 6 følgende om tilknytningspliktens krav til å legge frem en veiledende tidsplan:

«Den «forsvarlige og veiledende tidsplanen for nettilknytningen» nettselskapet plikter å fremlegge utgjør en del av tilknytningsplikten. Denne tidsplanen må nettselskapet presentere for kunden uten ugrunnet opphold etter at vurderingen av om tilknytning er driftsmessig

⁸ Tilsvarende fremgår av forutsetningene i RMEs [vedtak](#) av 9. november 2020 (201915016-6)

⁹ [Høringsnotat](#) om forslag til endringer i energiloven på s. 33 og [Høringsnotat](#) om forslag til ny forskrift om nettregulering og energimarkedet [...] på s. 36 og 37.

¹⁰ RMEs [vedtak](#) av 22. desember 2022 (202118964-11). Avgjørelsen gjelder områdekonsesjonærenes tilknytningsplikt for anlegg for produksjon av elektrisk energi i distribusjonsnettet, men vi mener uttalelsene om tilknytningsplikten og kravet om å legge frem en forpliktende fremdriftsplan gjelder tilsvarende både for forbruksenheter og på høyere nettnivå.

¹¹ NVE [Rapport 67/2018](#) på s. 66

forsvarlig er gjennomført. Dersom det ikke fremlegges en tidsplan, vil det derfor i seg selv kunne utgjøre et brudd på tilknytningsplikten.»

RMEs vurdering er at Statnett ikke legger frem tidsplaner slik NEM krever. Dette gjelder særlig for kunder som står i kapasitetskø når det er uklart om påbegynte tiltak vil være tilstrekkelig for å kunne tilknytte disse kundene. Slik RME ser det, er det en konsekvens av at Statnett mangler anslag på hvilken kapasitet som blir tilgjengelig når allerede planlagte tiltak er gjennomført, jf. avvik 1. Statnett oppfyller etter RMEs vurdering ikke plikten til å utarbeide en tidsplan.

2.1.2.5 Pålegg

For å lukke avviket vurderer RME følgende pålegg:

Statnett skal dokumentere overfor RME at de har gitt direktekunder og underliggende nettselskap (bestillere) forsvarlige og veiledende tidsplaner for nettilknytning av kunder i kapasitetskø i NO3.

Hver forsvarlige og veiledende tidsplan skal – om netttiltak er nødvendig – inneholde forventet tidspunkt for melding og forventet tidspunkt for konsesjonssøknad, i tillegg til forventet tidspunkt for tilknytning av kunden, i tråd med minimumskravene etter forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM) § 3-2 fjerde ledd andre punktum.

Frist for retting er innen den 1. juni 2026.

2.1.3 Funn 3. Statnett krever ikke anleggsbidrag

2.1.3.1 Regel: Forskrift for omsetningskonsesjonærer¹² § 16-1 første ledd

Nettselskap skal fastsette og kreve inn et anleggsbidrag fra kunden for å få dekket hele eller deler av kostnadsgrunnlaget for investeringene som blir utløst når kunden:

- a) blir tilknyttet nettet,*
- b) får økt kapasitet,*
- c) får bedre kvalitet.*

Forskrift for omsetningskonsesjonærer § 16-10 første ledd

Kunder med samlet avtalt kapasitet mindre enn 1 MW skal ikke betale anleggsbidrag for investeringer i regional- eller transmisjonsnett.

2.1.3.2 Anmerkning

Statnett har ikke dokumentert at de krever anleggsbidrag for nettinvesteringer som blir utløst når kunder blir tilknyttet nettet eller får økt kapasitet

2.1.3.3 Dokumentasjon

RME baserer funnet på tiltaket "Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad" og tilhørende kundeprosjekter. Vi presiserer at vi ikke har gjort en uttømmende vurdering av anleggsbidragsplikt for øvrige

¹² [Forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om tariffer og rapporteringsplikt for omsetningskonsesjonærer \(forskrift for omsetningskonsesjonærer\)](#)

prosjekter i Statnett sin portefølje i område Midt i dette tilsynet, og tiltaket Isfjorden-Istad brukes kun som illustrasjon for dette tilsynet.

2.1.3.3.1 Nærmere om tiltaket «Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad»

I vedlegg 6 beskriver Statnett tiltaket som følger:

«Ny 420 kV-forbindelse fra ny stasjon i Isfjorden til Istad for å tilrettelegge for mer forbruk i regionen. Prosjektet inkluderer økt transformering i Fræna»

Prosjektet er videre oppgitt å være i fase 0, med forventet konsesjonssøknad i 2026. I vedlegg 7 er datoer for milepæler i prosjektet angitt. Disse er gjengitt i tabell 1.

Tabell 1: Milepæler i prosjektet "Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad"

Prosjektnavn	BP0	BP1	BP2	BP3	BP4	BP5
Isfjorden - Istad, ny Istad stasjon	20.04.2022	31.03.2025	31.03.2026	30.09.2027	30.06.2031	31.12.2032

Blant offentlig tilgjengelige kilder er tiltaket beskrevet i konseptvalgutredning (KVU) for Nordmøre og Romsdal (januar 2022)¹³. Statnett skriver her at anlegget ikke er anleggsbidragspliktig begrunnet i at det er en forutsetning for generell forbruksvekst i regionen:

«Med dagens informasjon vurderer vi at tiltaket ikke er anleggsbidragspliktig, da det er en forutsetning for generell forbruksvekst i regionen.»

Tiltaket ble videre meldt til NVE i juni 2023¹⁴. I meldingen skriver Statnett at tiltaket er ventet å gi inntil 180 MW kapasitet for nye tilknytninger:

«Analyser viser at kapasiteten for tilknytning øker med opp mot 180 MW forutsatt lik fordeling av ny tilknytning mellom Molde og Fræna.»

2.1.3.3.2 Nærmere om aktører i kø for tilknytning som er avhengig av tiltaket

I vedlegg 5.2 fremgår det at åtte kunder i kø for nettilknytning er avhengig av tiltaket «Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad». De åtte kundene har ulike status. Én har fått deler av kapasiteten tilknyttet, tre har fått reservasjon i dagens nett (ved bruk av systemansvarsvirkemidler), fire er plassert i kapasitetskø og én er vurdert ikke tilstrekkelig moden for bestilling. Disse er gjengitt i tabell 2.

Tabell 2: Kunder som er avhengig av (blant annet) tiltaket «Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad» for å få nettilknytning. Aktører i kapasitetskø er i tillegg avhengig av at NO3-begrensningen utbedres.

Saks-nummer	Næringstype	Bestilt kapasitet	Status	Dato - forespørsel	Dato - bestilling	Dato - reservasjon
21/00068	Oppdrettsnæring	45	Kapasitetskø	28.08.2018	29.08.2018	
23/01177	Oppdrettsnæring	10,7	Tilknyttet kapasitet	02.09.2018	02.09.2018	15.10.2018
21/00429	Transport	8,7	Reservert kapasitet i dagens nett	05.10.2021	04.10.2021	06.12.2023
22/00637	Transport	16	Kapasitetskø	01.05.2022	01.05.2022	
23/01018	Oppdrettsnæring	60	Kapasitetskø	29.05.2023	30.05.2023	
23/01086	Oppdrettsnæring	20	Kapasitetskø	14.08.2023	15.08.2023	

¹³ [Hovedrapport KVU Nordmøre og Romsdal](#)

¹⁴ [360° - Sak: Statnett SF - Konsesjon - Ny 420 kV kraftledning Isfjorden - Fannefjorden \(Istad\) - ny Fannefjorden transformatorstasjon og ny Isfjorden koblingsstasjon - Molde og Rauma kommuner - Møre og Romsdal](#)

22/00543	Petroleum	25	Reservert kapasitet i dagens nett	01.10.2021	25.08.2023	06.12.2023
23/01027	Hydrogen/ammoniakk	(45)	DF svar "ikke-DF" sendt	13.06.2023		
SUM		185,4 (230,4)				

Det fremgår av vedlegg 5.2 at ingen av kundene i Tabell 1 har inngått avtale om nettutredninger, avtale om koordinert prosjektutvikling eller avtale om anleggsbidrag. RME har bedt om korrespondanse i sak 23/01018 og i 21/00068, inkludert begrunnelse for hvorfor det ev. ikke er inngått avtaler om nettutredning, koordinert prosjektutvikling eller anleggsbidrag. Som begrunnelser skriver Statnett følgende:

23/01018: «Tiltak som gir ledig kapasitet i NO3 er ikke avklart. Statnett jobber kontinuerlig med ulike typer tiltak som kan gi økt kapasitet til forbruk i NO3, se separat vedlegg «Svar på spørsmål om kapasitetskø til RME». Lokal DF (i t-nett) vurderes når tilknytningssaker er i posisjon til å få reservert kapasitet iht. NO3 kapasitetskø».

21/00068: «Avklaring for mulig reservasjon i t-nett pågår. Lokalt i t-nett er det sannsynligvis ledig kapasitet i planlagt nett med planlagt transformering i Statnetts Surna stasjon. Plan for transformering i Surna samsvarer med sluttkundes fremdriftsplan. Tiltaket er ikke anleggsbidragspliktig.»

2.1.3.4 RMEs vurdering

2.1.3.4.1 Når plikten til å kreve anleggsbidrag oppstår

RME legger til grunn at lange ledetider for investeringer i transmisjonsnett innebærer at planlegging av nye transmisjonsnettanlegg i sin natur vil være av prediktiv karakter. At Statnett gjør utredninger på bakgrunn av en forventning om økt etterspørsel – men før konkrete bestillinger er mottatt – unntar etter RMEs syn ikke Statnett fra plikten til å ev. kreve anleggsbidrag for tiltaket senere i prosessen. Slik RME ser det, faller plikten til å kreve anleggsbidrag bort hvis Statnett har fattet investeringsbeslutning (BP2) uten å ha mottatt en forespørsel fra minst én kunde som oppfyller vilkårene i forskrift for omsetningskonsesjonærer § 16-1 første ledd jf. § 16-10 første ledd.

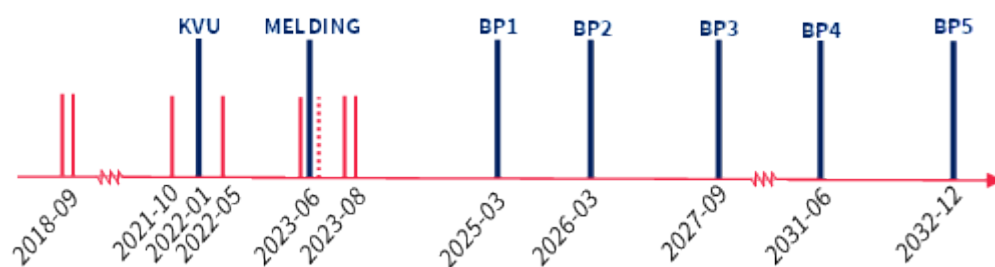
Vurderingen av om investeringen «blir utløst» når kunden blir tilknyttet eller får økt kapasitet, er et spørsmål om tiltaket er nødvendig for å gjøre det driftsmessig forsvarlig å tilknytte kunden eller tillate kapasitetsøkningen. Plikten til å kreve inn et anleggsbidrag i regional- og transmisjonsnett etter forskrift for omsetningskonsesjonærer kapittel 16 henger direkte sammen med plikten til å skaffe «nødvendig nettkapasitet som sikrer at det er driftsmessig forsvarlig» å gi kunden det kunden har bedt om etter investerings- og tilknytningsplikten i NEM §§ 3-2 og 3-3.¹⁵

Det betyr at et tiltak kan være anleggsbidragspliktig, selv om konseptvalgutredning og konsesjonssøknad er utført uten at det er krevet utredningskostnader fra noen kunder. RME gjør

¹⁵ RMEs [vedtak](#) av 3. oktober 2024 (202211990-24) punkt 5.1 med videre henvisninger. Vedtaket og uttalelsene fra Energiklagenemnda som det vises til gjelder anleggsbidrag i distribusjonsnett og plikten til å gjøre «nødvendige tiltak» etter leveringsplikten i NEM § 3-1 andre ledd. RME mener dette må gjelde tilsvarende for investeringer gjort i medhold av tilknytningsplikten for uttak og produksjon i regional- og transmisjonsnett.

oppmerksom på at vi i vår praksis¹⁶ har lagt til grunn at nettselskap må ha inngått avtale om anleggsbidrag med minst én kunde før man igangsetter bygging (BP3) for at tiltaket skal bli «anleggsbidragsfinansiert» etter § 16-1 andre ledd. RMEs vurdering er at Statnett, basert på de forutsetningene Statnett har lagt til grunn, vil komme til å bryte plikten til å kreve anleggsbidrag for prosjektet «Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad». Prosjektet innebærer ny 420 kV forbindelse fra ny stasjon i Isfjorden til Istad for å tilrettelegge for mer forbruk i regionen.

I Figur 2 har vi sammenstilt passerte og kommende milepæler i prosjektet «Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad» og tidspunkt for bestilling av kapasitet.

Figur 2: Tidslinje for tiltaket "Isfjorden-Istad, ny stasjon Istad" (blå streker) og kunders bestilling av kapasitet (røde streker, stiplet linje angir forespørsel fra aktør som per juni 2024 ikke var vurdert moden for bestilling).

Om tiltaket er utløst av enkeltkunder eller generell vekst.

I tiltakets melding av juni 2023 står det at tiltaket er ventet å gi 180 MW kapasitetsøkning i regionen. Til sammenligning fremgår det av tilknytningskøen at sum moden etterspørsel som er avhengig av dette tiltaket for å få tilknytning per i dag er 185,4 MW. På bakgrunn av dette mener RME det ikke er grunnlag for å si at tiltaket i hovedsak er utløst av generell forbruksvekst, men heller av flere nye punktvis enkeltuttak som alle er større enn 1 MW.

Om tidspunkt for bestillinger.

På tidspunkt for KVU Nordmøre og Romsdal (januar 2022) hadde Statnett mottatt bestilling av ny kapasitet fra tre aktører på til sammen 65,4 MW. Etter RMEs vurdering skulle tiltaket allerede på dette tidspunktet vært vurdert som anleggsbidragspliktig for disse aktørene.

På tidspunkt for melding (juni 2023) hadde Statnett i tillegg mottatt bestilling fra ytterligere én aktør som ønsker 60 MW. I sum gir det totalt 125,4 MW bestilt nytt uttak før tiltaket er konsesjonssøkt, og før det er fattet investeringsbeslutning. Selv om tiltaket er nødvendig for generell forbruksutvikling, mener RME det i denne saken er tydelig at tiltaket også er nødvendig for å imøtekomme bestillinger fra enkeltaktører. Vi legger særlig vekt på at det forelå tre enkeltbestillinger på til sammen 65,4 MW før tidspunkt for konseptvalg.

2.1.4 Funn 4. Statnett krever ikke betalt for nettutredninger

2.1.4.1 Regel: Forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-5 tredje ledd

Nettselskapet skal ta betalt fra kunden for videre utredninger og utarbeidelse av konsesjonssøknad. Kunden skal dekke en forholdsmessig andel av kostnadene. Kostnadene skal være basert på selvkost.

¹⁶ Se bl.a. RMEs [vedtak](#) av 30. oktober 2020, RMEs [vedtak](#) av 23. juni 2023; stadfestet av Energiklagenemnda i [avgjørelse](#) av 25. januar 2024, RMEs [vedtak](#) av 26. september 2023 og RMEs [vedtak](#) av 3. oktober 2024.

2.1.4.2 Avviket

Statnett har ikke dokumentert at de har inngått avtale om nettutredning med noen kunder i område Midt.

2.1.4.3 Dokumentasjon

Se dokumentasjon for funn 3.

Det fremgår av Statnetts håndbok for praktisering av utredningskostnader og anleggsbidrag at Statnett har rutiner for å fastsette og innkreve kostnader for nettutredninger:

«Statnett har en plikt til å ta betalt for nettutredninger i transmisjonsnettet, i henhold til forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-5. [Lenke til bestemmelsen.](#)

Statnett skal ta betalt fra kunden for utredninger og utarbeidelse av konsesjonssøknad. Det står også at kunden skal dekke en forholdsmessig andel av kostnadene (i praksis: ved bruk av kapasitetsbrøk) og at kostnadene skal være basert på selvkost.»

I tillegg: Svarbrev – bestillinger av økt nettkapasitet til økt forbruk i NO3

Statnett skriver: *«Vi vil arbeide videre med å identifisere tiltak som kan gi økt kapasitet, samtidig som vi i samarbeid med regionale nettselskaper vil følge opp utnyttelsen av tidligere reservert kapasitet. Vi vil komme tilbake til nettselskapene for å i felleskap etablere rutiner for oppfølging av de bestillingene som er plassert i kapasitetskø.»*

2.1.4.4 RMEs vurdering

Statnett har plikt til vederlagsfritt å avklare om det er driftsmessig forsvarlig å etterkomme kundens bestilling, når effektbehov og lokalisering er rimelig avklart. Av § 17-5 tredje ledd følger det at Statnett plikter å ta betalt fra kunden for videre utredninger og utarbeidelse av konsesjonssøknad.

Slik RME forstår Statnetts bruk av kapasitetskø, består den av kunder der Statnett iht. § 17-5 første ledd vederlagsfritt har avklart at det ikke er driftsmessig forsvarlig å etterkomme kundenes bestillinger. Kundene oppfyller på sin side alle relevante krav som er nødvendig for å reservere kapasitet eller gå videre med nettutredning.

Det følger av § 17-5 tredje ledd at nettselskapet skal ta betalt for videre utredninger og utarbeidelse av konsesjonssøknad. RME har tidligere sagt at nettutredningskostnader er kostnader som påløper frem til det er inngått avtale om anleggsbidrag – i praksis frem til BP3.¹⁷ I sitt svar på bestillinger av økt nettkapasitet til økt forbruk i NO3 skriver Statnett at de vil arbeide videre med å identifisere tiltak som kan gi økt kapasitet. Etter RMEs vurdering vil ev. nettutredninger som inngår i dette arbeidet være omfattet av § 17-5 tredje ledd, og dermed utredninger som Statnett er pliktig å ta betalt for av kundene i kapasitetskø.

2.1.4.5 Pålegg

For å lukke avviket vurderer RME følgende pålegg:

¹⁷ RMEs [vedtak](#) av 26. oktober 2020 og RMEs [vedtak](#) av 24. februar 2021

Statnett skal dokumentere for RME inngåtte avtaler om nettutredninger med kunder av Statnett i kapasitetskø i NO3, jf. forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-5 tredje ledd jf. § 17-5 femte ledd bokstav c. Dersom det ikke er inngått noen avtaler skal dette begrunnes.

Frist for retting er 1. juni 2026.